

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Fylke: Oppland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Snertingdal

Emne: Juletre og julehalm

Bygdelag:

Oppskr. av: Ludvig Johnsen

Gard:

(adresse):

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I. Ja.

2. Det husker jeg ikke, men da jeg julen 1897 for første gang var på juletefefest på skolen så så jeg ett rikt pyntet juletre i motsetning til det vi hadde hjemme. Mange steder omkring oss hadde ikke noe juletre. At denne tiden var juletreets barndomstid her i bygden er sikkert.

3. Det var nok på skolen de først tok til med juletrær. Siden ble det hjemmene og deretter de kristelige foreninger. I de senere år har også kirkene vært pyntet med juletrær.

4. Jeg har ikke hørt om noen slik pynt her i bygden, det kan da være halmkronene som var på moten en tid, men det var etter at folk begynte med juletrær. Halmkronene hang heller ikke oppe bare i julen.

5. Bortfaller.

6. Her i huset har vi brukt å ha ett tre fra gulv til tak, 239 cm. høit, men det vanlige er ca. en meter høit. På skoler og forsamlingslokaler er de ca. tre meter, i kirken ca. to meter.

7. Det første juletre jeg så på skolen (se ovenfor) var pyntet med alm. små juletrelys og de vanlige julehjerter i alle farver (tofarvede) fylt med sukkertøi. Dessuten himmelstiger og annen papirstas. I hjemmene besto pynten av noen få lys, julehjerter med sukkertøi og noen fikener og/eller appelsiner som ble opphengt i en tråd som ble stukket gjennom fikenen eller appelsinen ved hjelp av en synål. Dessuten bruktes forskjellig farvet papir.

Ettersom årene gikk ble det mere å mere pynt på juletrærne. Først kom glasskulene i mange farver og former, så kom glitter, englehår, kunstig snø og stjerne i toppen.

DET ble etterhvert slutt med å ha noe spiselig på

juletrerne, så den ettertraktede høsting av treet som var barnas store stund julekvellen fallt bort. Til å begynne med ble skolejuletreet veivet rundt så det gikk i motsatt retning av barneringene omkring. Dette gikk for seg på den måten at det var boret ett hull i taket over treet og opp i neste etasje hvor en sveiv var satt i forbindelse med treet. Her stod da en mann å sveivet under festen. Juletrerne i kirken har alltid bare vært pyntet med hvitt, som hvite himmelstiger og kunstig snø. Før lysklypene ble alm. var det vanskelig å få lysene festet til juletreet. Vi surret dem fast til grenene så godt vi kunne, andre stakk en knappenål gjennom grenen nedenfra og opp i lyset.

8. Hjemme var det vi barna som pyntet treet. Også mine barn gjorde det da de ble så store at de klarte det. Ellers er det ingen regler for hvem som skal pynte treet.
9. I hjemmene blir treet plassert på et bord som regel, men er det stort må det jo stå på gulvet.
10. Lysene ble her tennt juleaften og ellers i julen når det kom andre barn som var med og sang omkring det. Nyttårskvellen ble det alltid tennt igjen her og likeså trettenkvellen.
11. Ja en går rundt treet og synger de vante julesalmer.
12. Vi hadde det stående til ~~trekkendag jul~~ tyvendag jul. Men det var nokk, og er nokk, stor forskjell med dette. På sine steder hadde de bare juletre om julekvellen, men som regel fik det en noe lengre levetid.
13. Se svar under nr. 7.
14. Gran.
15. Et "laget" juletre er en skjeldenhet her hvor vi har nokk grantrer. Har dog sett et slikt et. Det var en rund kubbe av gran, ca. 2 1/2 meter lang som barken satt på. Den var ca. 5 cm. tykk på midten. I denne var det boret hull hvor grankvist ble satt inn. Det var nesten ikke å se forskjell på dette og et naturlig tre.
16. Nei. Juleneket ble satt på staur ved låvedøra. Tre utenfor huset er ukjent her.
17. Nei. Ikke brukt her.

5251